

HANDICAP BILLEDER

— En film
om
normalitet

Manus og instruktion/Stine Korst
Foto/Freddy Tornberg
Fotoassistent/Erik Sten
Lyd/Sven Nørgård/Per Mannstaedt
Klip/Per Mannstaedt
Lys/Jimmy Leavens
Produktionsleder/Karen Grue
Tekst/Jannie Due Sørensen/Gunnar Iversen
Indtaling/Torben V. Hansen/Unn Gelting/Jimmy Andreasen
Komponist/Bent Hesselmann
Musikere/Bent Hesselmann/Morten Rasmussen/Bjarne Hansen
Produktion/Freddy Tornberg Film/Video
for Statens Filmcentral og Undervisningsministeriet
Med støtte fra Egmont Fonden og Vanførefonden
Udlejning/Statens Filmcentral
Længde 40 min.
16 mm farve - Danmark 1985 ©

Forsidefoto/Freddy Tornberg

Filmens idé

»Handicappedbilleder« er et forsøg på at afmystificere dét at have et fysisk handicap. Jeg har ønsket at vise, at handicappede mennesker ikke er nogle mystiske væsner. At mennesker med en eller anden form for handicap indeholder de samme forskelligheder, behov og følelser, som andre mennesker. Vi er tilbøjelige til at lade os styre af nogle normer og forestillinger om andre mennesker og sætte dem i forskellige grupper, alt efter hvor vi tror at finde en fællesnævner. Mange tror, at fysisk handicappede er ens og skal behandles ens, fordi de tilhører en gruppe med et handicap som fællesnævner.

»Handicappedbilleder« er ikke en generel film om fysisk handicappede, men en portrætfilm, som gennem forskellige indfaldsvinkler, viser nogle af de vigtige aspekter, der er knyttet til menneskeliv – emner som identitet, selvværd, følelser, kærlighed og seksualitet.

Der er en del emner, jeg ikke har taget med i filmen – f.eks. arbejde, bolig, afhængighed, hjælpemidler, transport og praktiske spørgsmål og problemer. En mængde elementer i tilværelsen, som osse har stor indflydelse på, hvordan man har det som menneske. Livet kan ikke pindes ud som små isolerede kasser med forskellige etiketter på – en sammenhæng med de samlede aspekter i tilværelsen er selvfølgelig stærkt knyttet til det enkelte menneskes opfattelse af sig selv og sit eget liv.

Alligevel har jeg tilladt mig at trække nogle små kasser ud af livets helhed – nemlig følelserne – fordi de er genkendelige for alle mennesker, og fordi der så sjældent bliver snakket om dem – og næsten aldrig i forbindelse med fysisk handicappede mennesker. Det er både nemt og ufarligt at snakke om praktiske problemer, fordi det ikke vedkommer én selv i særlig høj grad. Det er klart, at nogle praktiske ting uvægerligt forstørres op, når man er et menneske med en eller anden form for handicap, men de største problemer ligger i ikke-handicappedes akavede reaktioner og holdninger, der kommer så stærkt til udtryk over for den handicappede i dagligdagen.

Selvfølgelig er det ikke muligt at lave en »opskrift« på samvær handicappede og ikke-handicappede imellem, men forhåbentlig vil »Handicappedbilleder« flytte ikke-handicappedes usikkerhed og angst blot en smule, så det næste møde ikke bliver helt så voldsomt og akavet.

Stine Korst

Det normale er helt forskelligt!

Vi er alle forskellige, både i udseende og i væremåde. Vi indeholder alle noget, som er specifikt og specielt for den enkelte.

Alligevel har vi som regel nogle ret faste billeder og forventninger til, hvordan »man« skal være og se ud, hvilket liv, »man« skal leve osv. – men hvem ville egentlig bryde sig om, at vi alle levede det samme liv, opførte os ens, så ens ud?!

Vi bruger hinanden til at måle os på, via en slags »spejleffekt«, hvor vi hele tiden prøver at sikre os, at vi ikke falder uden for – at vi i hvert fald falder inden for dét, vi kalder normalgruppen – og allerhelst på et eller andet punkt falder positivt ud.

Findes normalitet kun i kraft af, at der er nogle, der ikke er »normale«?!

Idealbilleder

Mens normalbilledet er en form for »rettesnor« for de mest almindelige fælles krav, er idealbilledet forestillingen om det perfekte menneske – som der kan sættes spørgsmålstejn ved, om nogen af os overhovedet opfylder.

Alligevel forsøger de fleste af os at nå idealbilledet. Men jo længere man f.eks. er i udseende fra idealet – jo mere uacceptabel og længere nede på »rangstigen« synes man at være. De fleste af os kender følelsen af at være for tykke, tynde, have en »forkert« frisure, ikke føle os smukke nok osv., og visse sider kan vi i mange tilfælde gøre noget ved. Langt sværere er det at gøre noget ved det, hvis man har et fysisk handicap.

Lone siger i filmen bl.a.: »Jeg bliver ligesom trukket rundt med dét dér idealbillede. Jeg kan ikke bare sige: Jamen så op i røven med det. Jeg gider ikke gå op i det!

Det er i mig hele tiden på en eller anden måde, og jeg føler mig tvunget til at leve op til det, så godt jeg kan – hvad enten jeg vil det eller ej.

Og selv om jeg synes, det kommer an på dét menneske, man er – det kommer an på dén udstråling, man har – så er jeg meget lidt glad for at se mig selv i et spejl. Hvis jeg går forbi et butiksvindue eller kommer ind i en forretning, hvor man kan se sig selv i fuld figur – så vender jeg mig om – jeg gider ikke se på det!«

Identitet og selvværd

Det er vanskeligt at have troen på og synes, man er noget værd som menneske, hvis andre ikke bekræfter én. Dét at have noget, som andre sætter højt – dét at kunne give noget, som andre mennesker vil modtage, er nogle af de vigtige aspekter, som får et menneske til at føle sig brugbart og værdifuldt.

Ikke-handicappede er tilbøjelige til at fokusere på, hvad den handicappede ikke kan. Ikke-handicappede fokuserer ikke på *personen*, men overvejende på *handicappet* og man skal være pokkers »dygtig« som handicappet, hvis man skal lokke folk til at se på én som et andet menneske.

Stine siger i filmen: »Når man bor i en storby, så er de fleste kontakter, man har i løbet af dagen utrolig hurtige – øjenkontakt eller et eller andet.

Og hvis man ligesom skal komme igennem dér, som andet end bare en omvandrende stump – en omvandrende krøbling, så kræver det, at man får folk til at fokusere på nogle andre ting. Og dér er det, at man netop kan bruge sminke og skøre hatte til ligesom at tvinge folk til at kigge opad og ikke bare se at – hov! dér kommer sørme en stump! – tvinge dem til at se på mit ansigt. Tvinge dem til at se på mine øjne for at vise dem, at der er altså en hel person! Der er faktisk et ganske almindeligt menneske – nå ja forhåbentlig ikke helt almindeligt – men altså et andet menneske!«

HANDIKAPITULATION

(monolog i filmen)

Jeg burde også se at få gjort noget ved det.
Man skal jo ikke skræmme folk unødigt.
Der er folk, der har dårligt hjerte
og dårlige nerver – eller bare ser dårligt!
De kunne få et chok ved at se sådan nogen
som mig – tæt på.

Folk véd ikke rigtigt, om de skal sige goddag.
De kan jo ikke vide, om det smitter.
De synes, det er synd for mig.
Og at jeg må være meget alene.
De synes, de skylder mig noget.
En plads – en stilling.
De føler det, som om de har tyvstartet.

Det gælder om at være på lige fod
med alle andre.
Uden at være påtrængende –
som for eksempel at gå ned ad strøget
sammen med nogen man kender –
de kunne jo møde nogen, de kender!
Og de vil tænke: Hvorfor går de mon
sammen med ham – på strøget!
Der er mange, der vender sig om efter mig på gaden.
Jeg burde ikke vende mig
og se dem blive flove.
De har måske aldrig set sådan nogen
som mig før.
Selv ser jeg sjældent nogen.

Jeg holder mig for det meste inden døre
går sjældent ud og spiser – for eksempel.
Folk kan godt blive i dårligt humør
af at se på sådan nogen som mig –
man taber appetitten.

Man bør tage et vist hensyn
til sine omgivelser – det må alle.
Hvorfor skulle det ikke gælde
sådan nogen som os?

(tekst Gunnar Iversen – bliver
fremført af Århus Krykensemble)

Fordomme og reaktioner

Denne sarkastiske monolog siger meget om ikke-handicappedes holdninger og reaktioner over for handicappede mennesker, men får vi virkelig et chok, når vi ser dem? Bliver vi flove? Føler vi skyld over, at vi er »raske«?

Vi har nok alle fordomme over for forskellige grupper mennesker i samfundet. Forhåbentlig bunder de fleste fordomme i vores konforme forestillinger om andre mennesker, fordi vi ikke kender »dem«.

Umiddelbart kan man ikke undgå at registrere og gøre sig nogle tanker, når man møder et menneske med et handicap. Og frem for alt – hvordan skal man opføre sig over for vedkommende?

De fleste fordomme bunder sandsynligvis i en vis form for uvidenhed og angst. Samfundet har i årevis sorteret mennesker efter produktivitet og erhvervsevne. Det har været vanskeligt at opnå en naturlig måde at omgås hinanden på i en kultur, der altid har gemt de handicappede af vejen på institutioner. Alle de følelser og spørgsmål, der dukker op, når man møder en handicappet: Kan man tale med ham/hende? Angsten for at såre? Har handicappede et sexliv, og hvordan gør de? Er det synd for dem? Kan man tillade sig at indlede et kærlighedsforhold til en handicappet? Kan de tillade sig at stille

krav? Må de sige nej til tilbud om hjælp? Må de have lov til at føde børn? Må de optage en uddannelses- eller arbejdsplads i disse hårde tider? Kan de tænke selv? Er de børn? Skal man have medlidenhed med en handicappet? Er de syge mennesker? Er de kønsløse og asekuelle? Kan de lide ikke-handicappede mennesker?.....

Mange af disse spørgsmål afspejler en blanding af nysgerrighed, usikkerhed, uvidenhed og angst for noget, som det er næsten umuligt for en ikke-handicappet at sætte sig ind i og at overskue.

Muligvis ligger noget af afstandtagen til den handicappede i en stor angst for selv at blive handicappet? For den ikke-handicappede er det en uoverskuelig tanke f.eks. pludselig at skulle leve sit liv i en kørestol. De fleste tror sikkert, at deres liv vil slutte dér – at det vil fylde hele tilværelsen at være handicappet, og at man som handicappet aldrig kan tænke på andet. Og det er nok de følelser, ikke-handicappede overfører til handicappede mennesker. De tror, at sådan må det nødvendigvis være at være handicappet!

Derfor bliver reaktionerne også tit så akavede. Man undgår – af angst for at såre – den handicappede: Kigger i smug – lader som om, man ikke ser ham/hende, for at undgå at gøre ham opmærksom på handicappet. Reaktionerne kommer også tit til udtryk som overdreven omsorg, overdreven hjælpsomhed og medlidenhed.

Afhængighed

Det er klart, at det er belastende, hvis man som handicappet har brug for hjælp, hvad enten det er i større eller i mindre grad. Det er ikke den ideelle situation f.eks. at skulle have andre til at skrive sine kærestebreve for sig; at skulle have nogen til at hjælpe sig, hver gang man skal på w.c. osv., men selvfølgelig er det ikke noget, man som handicappet tænker på hele tiden – og selvfølgelig kan man heller ikke føle taknemmelighed hele tiden. Nogle handicappede har mulighed for selv at ansætte deres hjælpere, og det siger sig selv, at det er en fordel. Andre er desværre henvist til forskellige hjælpere f.eks. hjemmehjælp, plejehjems- eller institutionspersonale, hvis ideer ikke altid falder på samme plan.

Mange handicappede har givet udtryk for, at det er rart, at mennesker, de møder på gaden, ofte er meget hjælpsomme. Men somme tider kan det være en belastning, fordi det føles, som om en del mennesker ikke forventer, man som handicappet kan noget selv.

Og det kan være meget svært at afslå tilbuddet om hjælp, fordi det ofte sårer folk at få afslag. Det kan også være vanskeligt at bevare tålmodigheden og vise venlighed, når mange forskellige mennesker for måske tyvende gang samme dag spørger, om de skal hjælpe én f.eks. op ad trapperne o.lign. En handicappet mand fortalte, at han var blevet fulgt frem og tilbage over samme gade tre-fire gange, inden han nåede at komme væk, fordi folk troede, han skulle have hjælp til at komme over! En kvinde i kørestol fortalte, at hun altid følte sig umyndiggjort, når folk pludselig skubbede på – bagfra – blot fordi de ville hjælpe, fordi hun var en langsom kører.

Menneskers hjælpsomhed er god nok, men som »tommelfingerregel« må man sige, at de, som har brug for hjælp, som oftest selv siger til!

Kroppen

At acceptere og kunne lide sin krop kan for alle mennesker være en lang og svær proces at komme igennem. Når man som fysisk handicappet skal forholde sig til sin krop, er der yderligere nogle aspekter, der spiller ind.

Tit bliver fysisk handicappede mennesker betragtet som patienter – som syge mennesker – hvorfor kroppen i mange tilfælde bliver set på som ikke-hørende til resten af personen. Kroppen bliver opfattet som en defekt maskine, der er under konstant ombygning og reparation. Den bliver opereret gentagne gange, genoptrænet, efterset af diverse læger og konstant tjekket af fysioterapeuter. I mange tilfælde bliver kroppen snøret ind af korset, støtteanordninger osv. Det kan være meget vanskeligt for den handicappede at komme ud over denne objektiggørelse af sin krop – over for sig selv og omgivelserne. Hvordan få disse til at se på den som en levende og varm krop?

Det er vigtigt at indrømme over for sig selv, at det er helt i orden at synes, at noget er mere smukt og formfuldendt end andet. At begreberne smukt og grimt eksisterer i ens bevidsthed. Accepten af noget, der ikke er formfuldendt, er nok meget et spørgsmål om at give sig selv lov at vænne sig til det.

Stine siger i filmen: »Det er svært for mig at finde ud af, hvad det er, der sker inde i hovedet på en mand, når han ser stumpen. Men jeg er da godt klar over, at det virker måske som et chok, fordi den har de dér ar og den dér lidt rynkede gammelkonehud, som man jo får på sådan en stump. Og der er mange fyre, som ikke kan lide at røre ved den – har jeg lagt mærke til.

Men jeg véd ikke, hvad jeg egentlig skal gøre for at bringe dem over det punkt dér. Det er meget svært, fordi det kan sgu godt ødelægge et samleje, når man ligger dér og ikke kan være helt inderlig. Jeg kan huske, jeg blev utrolig glad engang, da jeg var sammen med en fyr, og han sagde helt ærligt til mig: du! skal vi ikke lige gå i bad sammen først – fordi jeg skal lige vænne mig til den dér stump!«

Og selvfølgelig skal man vænne sig til det – det er klart – og det kan kun gennemføres, hvis man giver sig selv lov til at indrømme sin egen angst. Og vel at mærke får positiv respons på den!

Arbejdssider

Hvordan forestiller du dig disse menneskers liv – prøv at beskrive dem i novelleform hver for sig og forsøg at sætte dig i disses sted. Du kan vælge at beskrive en dag i deres liv f.eks. – eller hvordan du tror, de lever, har det med andre, har det med sig selv, hvilke interesser, familierelationer, idoler osv.

Mens du skriver, må du ikke vurdere, hvorfor du tror det ene og det andet – prøv at »give slip« og bare skriv!

Arbejdsider

HUSK! Du skal ikke tænke så meget over, hvor du sætter dine kryds og hvorfor – Prøv at gøre det ud fra dine umiddelbare følelser – diskuter derefter i gruppen, hvad de forskellige følelser og reaktioner er udtryk for!

Hvilke følelser og reaktioner har du umiddelbart, når du møder:

[illegible]

Arbejdssider

Har du nogen sinde mødt en person med et handicap?
Kender du nogen handicappede?
Hvad føler du umiddelbart, når du møder et menneske i kørestol på gaden?
Hvordan reagerer du umiddelbart?
Vil du kunne være kæreste med en i kørestol?
Hvorfor tror du, nogle mennesker er bange for handicappede?
Er det i orden at føle medlidenhed? – Hvad indeholder følelsen?
Nogle bliver vrede og aggressive på den handicappede – hvorfor?
Er det i orden at være nysgerrig?
Hvorfor tror du, mange kigger væk, når de møder en handicappet? Kigger du selv væk?
Hvorfor gør børn det ikke?
Hvordan tror du, handicappede føler det omkring ovennævnte reaktioner?
Hvornår og i evt. hvilke situationer synes du, man skal hjælpe en handicappet – og i hvilket omfang?
Har du et bud på, hvordan vi kan gøre »møde-situationen« nemmere mellem den handicappede og den ikke-handicappede?

●

Hvor kommer fordommene fra, tror du? Hvornår starter de?
Hvorfor tror du, at så mange vittigheder/gåder går på handicappede, udseende, race, bestemte grupper? – Og kender du selv nogle vittigheder og gåder?
Har ikke-handicappede brug for at grine af det på dén måde?
Handicappede har selv lavet en mængde vittigheder om sig selv (sort humor) – f.eks.: Hvad er dét, der sidder i et hjørne og bliver mindre og mindre? = En spastiker med en osteohøv! Hvad synes du om sådan en vittighed? Er der forskel på, hvem der laver dem?
Hvornår og hvorfor griner du selv og gør nar af andre menneskers skavanker?
Kan du selv lave nogle vittigheder – hvad ligger der i dem?

●

Hvad mener man med ordet »normal«?
Har »normale« brug for f.eks. handicappede mennesker?
Hvorfor foragter vi i vores samfund svaghed så meget?
Hvordan synes du, vi måler os i forhold til hinanden? – hvad/hvem måler du dig selv i forhold til?
Hvad bruger vi idealbilleder til? – Har du selv nogle?
Hvad forstår du ved positiv afviger? – Hvad med negativ afviger?
Hvad kan vi gøre i vores samfund for, at vi alle kan være lige her?
Kan du forestille dig og beskrive et samfund, hvor normer og idealbilleder ikke findes?

Kærlighed og seksualitet

Kærlighed og seksualitet er mange ting. Det er ømhed, nærhed, en given-og-modtage situation, sensualitet, forståelse, en bekræftelse. Det er fysiske og psykiske behov, som alle mennesker kender til og har.

Det er nok fremmed for en del ikke-handicappede, at handicappede faktisk osse har de behov og følelser og at de omsætter dem til praksis.

Handicappede og sex – nogle ikke-handicappede forekommer kombinationen uæstetisk og langt fra deres egen forestillingsverden. Boller handicappede? Har de nogen lyster? Kan de fysisk mærke noget? Hvordan gør de rent praktisk? Nogle har givet udtryk for, at går man i seng med en handicappet person, vil det være forbundet med forpligtelser for resten af livet og tager det ligesom for givet, at det vil være den handicappede, der automatisk vil være den forsmåede part!?

Som handicappet går det ikke altid an at være så genital- og orgasme-fikseret. Alt efter hvordan handicappet indvirker på kroppens forskellige dele – om man kan få den op og stå, hvor meget man kan føle – kan det blive en udfordring til fantasien og en radikal flytning eller genopdagelse af kroppens erogene zoner. Hvis man som lam i hele kroppen overvejende kan mærke noget på halsen og i hovedet, kan følelserne og fornemmelsen af orgasme foregå hér. Det er dybest set et spørgsmål om kærlighed og intensitet.

Alt efter handicappets omfang, kan det være mere eller mindre omstændeligt at gå i seng med hinanden, når man er fysisk handicappet. Men det er sådan, at både fantasi og muligheder oftest er langt større, end ikke-handicappede forestiller sig. Selvfølgelig kan der være begrænsninger. En mand uden arme sagde: »Kan du forestille dig mig ligge oven på kvinden under et samleje! – det må blive en tung omgang for hende!« – En lam kvinde fortalte: »Jeg skal bede ham lægge mine hænder dér, hvor jeg har lyst til at røre ham!«

Det kan være et ekstra stort problem for et menneske med et handicap umiddelbart at finde en partner på steder, hvor ikke-handicappede plejer at kontakte hinanden – værtshuse, dansesteder, offentlige steder o.lign. Ikke-handicappede har svært ved at betragte handicappede som en »mulighed« – som seksualobjekter – ofte opfattes den handicappede som et kønsløst væsen.

Finn fortæller i filmen om sit møde med Kitty: »Det sjove ved vores forhold, da det startede var nok, at det var hende, der faldt for mig. Og det er jo paradoksalt, når man tænker på, hvordan folks holdning generelt er over for handicappede, som også bliver betragtet som noget, man helst går lidt uden om – og specielt går i en stor bue udenom, hvis det er noget med intimitet, seksualitet, følelser og kærlighed!«

Lone siger i filmen: »Jeg oplever ikke mig selv som et seksualobjekt. Jo – jeg oplever selvfølgelig, at jeg har nogle seksuelle behov og nogle seksuelle lyster, men jeg oplever ikke, at mænd oplever mig som et menneske med seksuelle behov.

Jeg har tit haft nogle meget gode snakke med fyre, hvor jeg synes, at vi er kommet fantastisk tæt på mange ting. Men lige så snart der er kommet noget mere i det – at der er kommet noget seksuelt i det – så flygter de simpelt hen over stok og sten!«

Parforhold

Parforholdet mellem en handicappet og en ikke-handicappet indeholder de samme konflikter, glæder og sorger, som alle andre parforhold. Med undtagelse af de problemstillinger der følger med et handicap. Begge parter skal være meget opmærksomme på, ikke f.eks. at skyde skylden for forskellige andre ting, over på handicappet.

Lone siger: »Jeg har kommet sammen med en fyr i tre år og der gik sgu kludder i det tit. Jeg var simpelt hen skide bange for, at jeg ikke var god nok – og jeg prøvede ham af konstant.

Da han skred, der... jeg véd sgu ikke, om det var fordi jeg havde prøvet ham tilstrækkelig meget af. Altså simpelt hen havde provokeret ham væk. Men dér brugte jeg det osse... altså det er osse, fordi jeg er handicappet!«

Finn snakker i filmen om sit nye parforhold: »Vi skal selvfølgelig være på vagt – og jeg skal være på vagt – fordi jeg, på grund af mit handicap, på grund af min fortid på institution, måske kan være mere ubevidst intolerant end normalt – fordi jeg ikke på samme måde har været vant til at skulle indrette mig efter andre, men har kunnet køre mit eget løb. Men jeg føler, at dét menneske, jeg har mødt, har givet mig så meget, at dét at bearbejde sig selv er noget, som må komme. Og jeg tror, at vi stille og roligt selvfølgelig har ydet vores konflikter. Det har alle, der lever i parforhold.

Og dét må man også lære – som handicappet. At det er ikke en dans på roser, selv om man går ind i et forhold – ensidigt. Man skal være parat til både at gi' og modtage – både ris og ros. Det hjælper ikke noget, at man kun vil modtage det gode, hvis man ikke er parat til ligesom at få en kritik, hvis man dummer sig.

Jeg har osse mine svage sider, og dem må jeg prøve at rette op på. Så, ved at give noget samtidig med, at jeg selvfølgelig ikke skal holde udsalg af mig selv. Det er noget af en balanceakt – jeg skal osse passe på, at jeg, på grund af mit handicap ikke bliver så bange for at miste dét, jeg har fået, at jeg holder udsalg og ikke tør gå imod!»

Børn

Det er ikke så almindeligt et syn at møde handicappede, der har børn. Lytter man til deres fødselshistorier, har læger/jordemødre været mere interesseret i f.eks. moderens handicap end at koncentrere sig om fødslen. Fødselsforberedelseskurserne er ikke indrettet således, at en vordende mor i kørestol kan komme hér osv. Anita siger i slutningen af filmen: »Da jeg var højgravid, var der ligesom ingen der forventede, at jeg var det. Man valgte at se bort fra dén mave og tro, at jeg var fed – for jeg var da ikke gravid!»

Og dengang jeg havde født, da spurgte alle: Gud hvor kommer dét barn fra? Der var ingen, der troede, at det var vores.

Fordi forestillingerne om at være mor, det er nok i høj grad et spørgsmål om fysisk kunnen og formåen. Altså folk tænker ikke på, hvad man ku' give det barn – rent psykisk!»

Fysiske handicaps

Hver 5. voksne dansker har en eller anden bevægelseshæmning. Nogle bliver født med et handicap. Hvert år kommer mange børn og voksne til skade, med et handicap til følge. En del bliver handicappede p.gr.a. sygdom eller alderdom.

Der findes mange former og grader af handicap – her er blot nævnt nogle af de mere hyppigt forekommende fysiske handicaps.

Cerebral Parese (Spastisk lammelse)

Forårsages af en hjerneskade – den mest karakteristiske følge af en manglende eller nedsat muskelkontrol eller lammelser af visse muskler – alle vores muskelbevægelser kontrolleres af nervecellerne i hjernen og rygmærven.

Årsager: Iltmangel før, under eller efter fødsel, sygdomme hos moderen kan i visse stadier af svangerskabet medføre hjerneskade, for tidlig fødsel, hjerneblødning, gulsot, ulykker med hjernelæsioner, infektioner (f.eks. hjernebetændelse) og forgiftninger (f.eks. kulilte).

CP er sædvanligvis ikke arveligt.

CP kan have mange udtryksformer. Man kan være spastisk i den ene arm f.eks., men CP kan osse være så omfattende, at endog talen er berørt.

Medfødte » misdannelser«

Der kan være tale om f.eks. misdannelser af arme, ben, hænder og fødder.

Årsager: Det kan skyldes medicin, der er indtaget under svangerskabet (f.eks. ved Thalidomid i 50'erne). Sygdom hos moderen under graviditet eller det kan skyldes mere ukendte årsager (f.eks. kromosomer og kan derved være arveligt).

Muskelsvind

Der findes en del forskellige former for muskelsvind (et fællesnavn for en række neuromuskulære sygdomme, hvor musklerne svækkes).

Muskelsvind kan alt efter type starte i barndommen eller for andre typer vedkommende senere hen. Ved nogle typer rammes ansigtsmusklerne også, men hyppigst rammes kroppens muskler. Visse typer går i stå på et tidspunkt – man kan ikke gøre folk raske, men med intensiv træning kan man på nogle punkter vedligeholde en række færdigheder.

Årsager: Muskelsvind er en arvelig sygdom – ved visse former er den også knyttet til et bestemt køn.

Para- og tetraplegi

Forårsages af en læsion af rygmarven. Afhængigt af hvor højt oppe i rygmarven læsionen har fundet sted, vil større og mindre dele af kroppen være lammet.

Hvis læsionen beskadiger halsmarven, taler man om tetraplegi – lammelser af både hænder, arme og ben. Hvis læsionen derimod findes i rygdelen eller lændedelen, er der tale om paraplegi – lammelse af begge ben. Er læsionen komplet (dvs. går tværs igennem rygmarven) vil al kontakt mellem hjernen og dét af kroppen, der ligger neden for læsionen, være totalt afbrudt. – Er kun en del af rygmarven ødelagt, vil der være nogen forbindelse mellem hjerne og krop.

Årsager: Først og fremmest trafikulykker, dernæst arbejds- og nedstyrtningssulykker og ulykker under sport og leg. Kan også opstå ved forskellige sygdomme (f.eks. betændelse i rygmarv, blødninger og svulster).

Sclerose

Forårsages af en nedbrydning af marvskeden omkring nerverne i dele af centralnervesystemet og påvirker syn, tale, evnen til at føle, bevæge sig og evnen til koordinering. Sygdommen består som regel af en række angreb, efterfulgt af midlertidig bedring. Hvert angreb efterlader for det meste personen i en lidt dårligere stand. Ingen véd, hvorfor angrebet stopper.

Årsager: Sclerose er ikke en arvelig sygdom. Imidlertid består der en »familieforbindelse« – dvs. at det er ret almindeligt, at en nær slægtning får sclerose. De fleste mennesker, der har sclerose, har en »genetisk disposition«, men der findes andre mennesker med samme genetiske opbygning, som ikke får sclerose. Ingen véd, hvad årsagen/årsagerne til sygdommen er, men sandsynligvis kan det skyldes en virus, som man udsættes for i de områder, hvor sygdommen optræder.

Gigt

Gigt er mange sygdomme, men heldigvis ikke lige alvorlige. Der findes tre hovedtyper, hvoraf leddegigt er langt den alvorligste. I gennemsnit bliver ét menneske om dagen totalt invalideret af leddegigt, hvoraf tre ud af fire nye tilfælde vil være at finde hos kvinder. Under begrebet leddegigt kan også forekomme børneleddegigt, som kan optræde hos barnet lige fra fødslen eller senere i barnealderen. En anden hovedtype er bløddelsgigt, som er den mest udbredte og sidst slidgigt, som sjældent viser sig før 35-års alderen, men efter 60-års alderen får de fleste af os en snert af sygdommen.

Årsager: Bløddelsgigt kan være fremkaldt af arbejdsmæssig overbelastning af bindevæv, sener, seneskeder, slimsække og ledbånd.

Men også psykisk anspændthed, svækkelse af almentilstanden efter sygdom eller mangel på motion kan spille en rolle for sygdommens opståen. Leddegigt skyldes en betændelsesagtig tilstand i leddene og bindevævet, og det er endnu ikke lykkedes at finde årsagen. Slidgigt forekommer både i lemmer og rygsejle og især led, som bruges meget, led som ofte er udsat for tung belastning. I nogle tilfælde kan slidgigt være ledsaget af stærke smerter, som forværrer ved hårdt arbejde.

Litteraturhenvisninger

»Lykken er at være normal«
Om at være afviger og leve på industri-
samfundets betingelser.
Oluf Lauth, Gyldendal 1978

»At flyve uden vinger«
En brevveksling. Bernt Eklundh og
Gunnel Enby, Samlerens Forlag 1979

»Vi vil have ret til at elske«
En bog om handicappede.
Gunnel Enby. Bramsen & Hjort 1972

»Der banker et hjerte«
Bevægelseshæmmede fortæller om
seksualitet. W.M. Myhre og I.J. Agerup,
Borgen 1982

»Klinisk Sexologi«
Preben Hertoft
Munksgaard 1980

»Hvorfor netop mig?«
Om dét at blive handicappet.
Olaf Hansson. Gyldendal 1979

»Pukkelrygget«
Henning Bangsgaard
Thaning & Appel 1981

»Krøbling«
Torben Lange
Borgens Forlag 1980

»Samfundet set fra en kørestol«
Frank Dalhoff
Høst & Søn 1980

»Handicappet i dag - i morgen«
Red. Knud Heinel
Freemad 1971

»Børn - Ja! Men hvilke«
F.A.D.L.'s Forlag 1984

»Stigma«
Om afvigerens sociale identitet.
Erving Goffman
Gyldendals Samfundsbibliotek 1975

»Sex och Samlevned - rörelsehinder«
Liber Utbildningsförlaget
162 89 Stockholm 1981

»Samlevned och Handikapp
- det angår os«
Inger Nordqvist
Handikappinstituttet, Box 303
161 26 Bromma, Sverige

»De grimme ællinger«
Om normalitet, afvigelse, fornyelse.
Jacques Blum
Egmont Fondens Fremtidsstudie
Ashehoug Dansk Forlag 1984

»Ikke-handicappedes reaktioner
over for handicappede«
Jørgen Hviid, Gyldendal 1972

»Frihed til at være handicappet«
Jørgen Hviid
Gyldendals pæd. bibliotek

Der findes en del flere bøger om emnet -
en del på engelsk, norsk, svensk osv.
Nogle handicapforeninger har lavet
bøger omkring deres specifikke handicap.
Oplysning om sådanne bøger kan fås gen-
nem de respektive foreninger og organi-
sationer.

Børnebøger

Bibliotekerne vil kunne give oplysninger
om, hvilke bøger, der er egnede som ud-
gangspunkt for samtaler med børn om
dét, at være handicappet.

Tidsskrifter

Et alternativt og uafhængigt tidsskrift om
fysisk handicappede »HANDI-KAMP«,
kan købes ved henvendelse til: B.Nielsen,
Vestervej 2te 4100 Ringsted.

Til de fleste foreninger er knyttet et
tidsskrift eller medlemsblad. Der må man
kontakte pågældende forening, for at få
det.

Pjecer og publikationer

Socialstyrelsen har udgivet mange pjecer
og publikationer med forskellige indfalds-
vinkler til handicapspørgsmål - plus en
del omkring forskellige praktiske ting.

Kan købes hos:
Komiteen for Sundhedsoplysning
Østerbrogade 115
2100 Kbh. Ø

Socialforskningsinstituttet har også en
del materiale. Udgives på Teknisk Forlag
og kan skaffes gennem boghandlere.

Teknisk Forlag
Skelbækgade 4
1717 Kbh. V

Bolig-, Motor- og Hjælpemiddeludval-
get har udgivet mange gode pjecer mv.
Kan rekvireres ved henvendelse til:

Boligafd. (01) 18 26 66
Motorafd. (01) 20 77 44
Hans Knudsens Plads 1A¹.
2100 Kbh. Ø

Film

En del foreninger har dias-serier/film som
oplysningsmateriale.

Endvidere findes nogle kortfilm, som
udlejes af Statens Filmcentral.

Forskellige adresser

Statens Informationstjeneste
Suomisvej 2
1927 Kbh. K
Tlf. (01) 37 55 55

Bolig-, Motor- og Hjælpemiddeludv.
Se adresse ovenfor

Dansk Handicap Idræts-Forbund
Idrættens Hus
2600 Glostrup
Tlf. (02) 45 55 55

Handicaprådgivningen for
Samliv og Seksualitet
v/Muskelsvindfonden
Vestervang 41
8000 Århus C
Tlf. (06) 13 97 77
Åben: onsdag kl. 19.30-21.30

De samvirkende Invalideorganisationer
Randersgade 68
2100 Kbh. Ø
Tlf. (01) 38 96 86

Landsforeningen af Vanføre
Hans Knudsens Plads 1
2100 Kbh. Ø
Tlf. (01) 29 35 55
(Her vil du kunne få oplysninger om andre
organisationer og foreninger, henvisning
til en vanførekonsulent, du kan få oplys-
ninger om forældreforeninger, lokalafde-
linger, ungdomskredse mv.)

Forskellige græsrodsbevægelser er de sidste år vokset op: Handi-
kamp, Århus Krykensemble, udstillingsgrupper, flere grupper har
lavet dias- og videoserier om dét at være handicappet, den første
seksualrådgivning for handicappede er startet, Komiteen for fri
færden laver aktioner, Handicap-magasinet i Danmarks Radio, for-
skellige teater- og aktionsgrupper - alt sammen af handicappede.

Det væsentligste må være, at det er de handicappede selv, der
formulerer en handicappolitik - det er dem der véd, hvordan det
føles!

Oversigt over filmens scener:

1. *Scene* - Stine sminker sig og tager tøj på. På lydsiden fortæller hun om, hvordan hun opfatter sig selv som et helt menneske - og hvordan hun føler, andre opfatter hende.
2. *Scene* - Stine på diskotek med en veninde. På lydsiden fortæller hun om folks reaktioner og angst over for hende.
3. *Scene* - Thor kører ned ad Strøget i sin kørestol. På lydsiden monologen »Handikapitulation«.
4. *Scene* - Jens-Peter med sine papegøjer på skuldrene ned ad Strøget. På lydsiden fortæller han, hvorfor han går med fuglene.
5. *Scene* - Jannie bor på institution. Hun er spastiker og kan ikke tale forståeligt. Derfor skriver hun digte om, hvad hun føler, drømmer og tænker.
6. *Scene* - Ragnar mangler armene. Han skal med et tog fra Hovedbanen, men skal tisse inden.
7. *Scene* - Palle har muskelsvind. Han fortæller i interview om, hvordan en pige skal »være«, for at falde for sådan én som ham.
8. *Scene* - René og Jaffa på Gråbrødre Torv. Kontaktszene - »man kan ikke være ubemærket, når man sidder i kørestol«.
9. *Scene* - Finn fortæller i interview om kærlighed og kontakt.
10. *Scene* - Finn og hans kæreste Kitty ude at gå.
11. *Scene* - Finn fortæller i interview om kærlighed og dét at leve i parforhold.
12. *Scene* - Kærlighed mellem en handicappet kvinde og en ikke-handicappet mand.
13. *Scene* - Lone sidder med veninden på et værtshus. På lydsiden fortæller hun om dét, ikke at blive opfattet som et seksualobjekt fordi hun er handicappet.
14. *Scene* - Lone hos frisøren. På lydsiden fortæller hun om idealbilleder.
15. *Scene* - Birgitte og Leif på Bellevue. På lydsiden et kærlighedsdigt fra ham til hende.
16. *Scene* - Forskellige situationer med Anita, som har en muskelsygdom og sidder i kørestol. Hun er gift med Theo - en ikke-handicappet mand - og de har sammen Louise på 2 år. På lydsiden fortæller Anita om at være handicappet mor.
17. *Scene* - Slutscene med Finn og Kitty.

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse til Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 Kbh. K, eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

Lay-out/John Ovesen
Trykt hos/Frede Rasmussen, København
Udgivet af Statens Filmcentral 1985
Foto/ Erik Sten
Redaktion/Stine Korst

KÆRLIGHED -

på Bellevue eller hvor-som-helst!

Varm

Solduftende hud.

Under mine fingerspidser,
aftegnes din krops landskab.

Kærlighedens - Grænseløshedens
fine sølvtråde

spinder mig ind i sit bløde net.

Horisonten - derude
forsvinder.

Og jeg føler mig fri og stærk.

Under mine fingerspidser,
mærker jeg din varme huds pulseren.

Alverdens blå have
er samlet i dine øjne.

Vinden smyger sig -
Solfyldt

om vores kroppe
og puster til min lykkefølelse.

Jeg elsker dig!

Stine Korst